

DIMISSORIÆ.

Dimissoriæ, seu Dimissoriales. Vide *verb.* Oroo, *art.* 5, a num. 56 usque in finem.

DIOECESIS (III, 175).

Hujus nominis notio in re civili, et in re ecclesiastica varia fuit apud veteres. Vide *verb.* Dioecesis, num. 1. 2.

Nunc singularem episcopi ditionem significat; quæ notio quinto jam sæculo obtinuerat, num. 5.

DIPTYCHA (III, 561).

Quæ nomina in Missæ sacrificio olim ex diptychis recitarentur. Vide *verb.* Diptycha, num. 1 et 2.

Praxis hujusce recitationis, num. 5.

Erasa ex his tabulis hæreticorum nomina, unde quædam dissidia, num. 4 et 5.

DIOPTRICA.

Dioptrica quid. Vide *verb.* Mundus, num. 208.

DISCORDIA.

Discordia quid sit. Vide *verb.* Virtus, num. 84.

DISMEMBRATIO (III, 177).

Dismembratio est quædam species alienationis. Vide *verb.* Dismembratio, num. 1.

Quid requiratur, ut dismembratio dicatur effecta, vel non, num. 2 ad 5.

In ecclesiæ dismembratione observantia subsequata optime declarat quidquid fuerit præcedenter actum, num. 6.

Dismembratio, ut sustineatur, requirit omnes solemnitates requisitas in alienatione rerum ecclesiæ, causæ necessitatem, et evidentem ecclesiæ utilitatem, maxime si ecclesia sit parochialis, cujus dismembratio requirit copulative solemnitatem, et justam causam, parochianorum citationem, præsentiam rectoris, quo veniente potest episcopus facere dismembrationem, si adsit justa causa, quæ assignatur, n. 7 ad 14.

Ecclesia parochialis propter quas causas non possit dismembrari, num. 15 ad 20.

In dismembratione ecclesiæ parochialis reservandus est canon, seu recognitio aliqua annua faciendæ ecclesiæ matri, num. 21.

Præcepta quædam circa dismembrationem parochiarum, juxta diversas tribunalium Urbis sententias disputati, num. 50 et seqq.

Ecclesia dismembrata a parochiali consentiente rectoris, auctoritate episcopi, et justa de causa dicitur tra parochialia intra limites sibi assignatos habere exercibilia, num. 22.

Læet potuerit reservare sibi ecclesia matrix in sigrum subjectionis jus sepeliendi, vel similia, id delet expresse facere, alias omne id, quod non est exceptum, dicitur translatum in dismembratam ecclesiam, num. 23.

Præservatio facta in dismembratione ecclesiæ intelligitur de aliis juribus præterquam consecutivis ad ipsam dismembrationem, num. 24.

Dismembratio generaliter loquendo non præjudicat ecclesiæ, a qua illa facta est, nisi in iis quæ in litteris dismembrationis continentur, neque præjudicat habentibus officia, seu beneficia in ecclesiis dismembratis, neque episcopo, seu capitulo super exactione decimarum tam prædialium quam personalium, num. 25 ad 29.

DISPENSATIO (III, 185).

Dispensatio quid sit. Vide *verb.* Dispensatio, num. 1.

Corrigitur auctor in definitione dispensationis, num. 85.

Dispensatio potest considerari sub variis modis, et explicantur singuli, n. 2 ad 9.

Declaratur item auctor, num. 7, 85 et seqq.

Dispensatio sine justa causa non est dispensatio, sed dissipatio, num. 10.

Dispensatio in lege superioris sine justa causa, an sit invalida et peccaminosa tam quoad concedentem, quam quoad petentem dispensationem, num. 11 ad 14.

Dispensare, vel petere dispensationem in lege propria sine justa causa, an liceat, num. 15 et 16.

Papa dispensans in propria lege, et in jure positivo sine causa an peccet, num. 17 et 18.

Auctor emendatur, in nota ad n. 18.

Papa proprie et rigore loquendo non dispensat in jure divino, n. 19.

Potest tamen papa jus divinum interpretari, et declarare, quod in aliquibus casibus propter aliquas circumstantias non obliget, num. 20.

Papa ex rationabili causa potest dispensare in omni jure ecclesiastico, num. 21.

Ætatis dispensatio pro consequendo beneficio jurispatronatus familiaris non conceditur a papa in præjudicium remotioris vocati habentis requisita, num. 22.

Episcopus quoad sacros canones, constitutiones apostolicas, et decreta conciliorum generalium, nequit dispensare nisi in casibus sibi a jure permisis, qui assignantur, num. 23 ad 29.

Potestas dispensandi in supradictis, et aliis consimilibus casibus competens episcopis, competit etiam capitulo, sede vacante, num. 50.

Dispensatio matrimonii obtenta super impedimento consanguinitatis in forma pauperum false narrata paupertate, est invalida, et proles est illegitima, num. 51.

Dispensatio in bigamia. Vide *verb.* Bigamia.

Dispensatio in festorum observantia. Vide *verb.* Festum.

Dispensatio in jejuniis. Vide *verb.* Jejunium.

Dispensatio in impedimentis matrimonii. Vide *verb.* Impedimentum matrimonii, *art.* 3.

Dispensatio ab irregularitate. Vide *verb.* Irregularitas, *art.* 5.

Dispensatio in juramentis, et votis. Vide *verb.* Juramentum et Votum.

Dispensatio in pœnis Simonie. Vide *verb.* Simonia.

Dispensationes nec frequenter, nec sine justa causa sunt concedendæ, n. 54 et 55.

Quamplura referuntur ad dispensationes matrimoniales pertinentia, n. 56 et seqq.

Dispensationes pro regularibus non conceduntur, nisi de superiorum regularium consensu, vel ad eorum preces, num. 58.

Dispensationes ab observantia Quadragesimæ, num. 59 et seqq.

Dispensationes super ritibus ecclesiasticis a sancta sede petendæ sunt, nec ea inconsulta ab alio quolibet concedi possunt, num. 67, 68 et seqq.

Quando episcopi dispensare nequeunt super propriis constitutionibus, et legibus synodi, et in genere de illorum auctoritate in materia dispensationum, num. 90 et seqq.

Quando episcopus dispensare possit super legibus superioris, num. 99 et seqq.

De justis dispensationis causis, num. 102.

An cesset dispensatio, si causa, ob quam fuit concessa, cesset ante executionem illius, num. id. et seqq.

An et quando potius datum mandatum de dispensando, quam gratia dispensationis concessa a papa sit, et quinam sint effectus diversi, num. 104.

Dispensatio est stricti juris, nec ullam patitur extensionem, num. 105.

DISPUTATIO.

Disputatio cum hæreticis qualis, et quando sit prohibita Christianis. Vide *verb.* Fides, a num. 56 ad 41, et *verb.* Hæreticus, a num. 27 ad 29.

DISTINCTIO.

Distinctio specifica peccatorum, unde desumatur. Vide *verb.* Peccatum, a num. 26 ad 28.

Distinctio numerica ipsorum unde desumi debeat. Vide a num. 29 ad 54.

DISTRACTIO.

Distractio in recitatione divini officii; et consimiliter in celebratione missæ, an, quando, et quomodo sit peccaminosa. Vide *verb.* Officium divinum, *art.* 2, a num. 58 ad 47, et *verb.* attentio a n. 25 ad 55.

Distractio in auditione missæ, an, quando, et quomodo sit peccaminosa. Vide *verb.* attentio, num. 25 ad 55.

DISTRIBUTIONES QUOTIDIANÆ (III, 199).

Quid, et quæ sint, et a quibus acquirantur.

Distributiones quare ita dicantur, et quare dicantur quotidianæ. Vide *verb.* Distributiones quotidianæ, *art.* 1, num. 1 et 2.

Distributionum quotidianarum duplex genus assignatur, et explicatur, earumque propria definitio traditur, num. 3 ad 5.

Distributiones hujusmodi non veniunt in appellatione fructuum, seu reddituum, et proveniunt, nec comprehenduntur in regulis cancellariæ de valore fructuum exprimendo, num. 6 et 7.

Distributiones quotidianæ institutæ sunt in gratiam cultus divini, num. 8.

Jus percipiendi distributiones quotidianas, quibus competat, num. 9.

Distributiones, quibus debeantur, et quid requiratur ad eas lucrandas, num. 10 et 11.

Assignantur infirmitates, quibus detenti canonici in absentia lucrantur distributiones, n. 12 ad 18.

Distributiones lucrantur senio confecti, si alias residere soliti erant, num. 19.

Similibus infirmitatibus detenti possunt distributiones quotidianas percipere quamvis propria culpa in eas inciderint, nec obstat statutum contrarium capitulo, nec etiam obstat contraria consuetudo, num. 20 ad 22.

Tempus, quo canonicus fuit infirmus, computandum non est pro tempore vacationum, n. 25.

Imo canonici infirmi percipere debent etiam portionem accrescentem, n. 24.

Tales tamen distributiones debentur solum illis canonicis infirmis, qui, dum sani erant, divinis officiis interesse solebant, num. 25.

Distributiones quotidianæ lucrantur canonicis in absentia ratione justæ et rationabilis corporalis necessitatis, easque lucrantur injuste carcerati, injuste excommunicati, a civitate expulsi absque sua culpa, illi etiam qui ex facto principis temporalis loci non possunt residere, num. 26 ad 50.

Distributiones quotidianæ debentur canonico absentis, ut injustam judicis vexationem redimeret, vel ut in causa criminali se innocentem exhiberet, de qua si condemnatus appellaverit, et absolutus fuerit, debet percipere distributiones totius temporis, quo propter eam causam horis canonicis non potuit interesse, num. 51 ad 55.

Distributionibus quotidianis gaudere debet canonicus, qui inquisitus de homicidio, et factus contumax infra annum comparuit, et factis defensionibus

in carceribus fuit absolutus, et innocens declaratus, etc. num. 54.

Distributiones quotidianæ debentur canonico legitime impedito, vel absentis ratione evidentis ecclesiæ utilitatis, vel pro defensione jurium ipsius ecclesiæ, num. 55 ad 57.

Canonicus procurator capituli et pro negotiis capituli assistens, lucratur distributiones quotidianas, easque lucratur canonicus a choro absens occasione servitii curæ ejus canonicatui annexæ, n. 58 et 59.

Canonici comitantes episcopum ad visenda Limina Apostolorum, vel ejus nomine ad prædicta limina deputati, an, et pro quo tempore lucrantur distributiones, num. 40 ad 45.

Distributiones quotidianas lucrantur canonici inservientes episcopo pontificaliter in civitate, vel in suburbis; non autem in alio loco, vel comitantes in visitatione, num. 44.

Distributiones debentur canonico proviso ab ordinario cardinale vigore indulti pro tempore, quo ecclesiæ inservivit, etiamsi fuerit postea coactus capere novam possessionem apostolicam, et primæ renuntiare tanquam invalidæ, num. 45.

Archidiaconus, vel canonicus visitans ecclesiæ jura, vel redditus suæ præbendæ, non amittit distributiones, num. 46.

Canonicus poenitentiarius, si, dum recitantur divina officia, audiat in ecclesia confessiones, an lucratur distributiones et alia emolumenta, n. 47 ad 49, et *verb.* Canonicatus, *art.* 9, n. 81.

Theologus, seu obtinens præbendam theologalem diebus, quibus legit, quas distributiones percipiat, num. 50, et *verb.* Canonicatus, *art.* 9, num. 41.

Quid de canonicis privilegiatis super fructibus in absentia percipiendis, ac de inservientibus papæ, vel cardinalibus, num. 51 ad 55.

Distributiones debentur canonico pro tempore, quo sine salario organum pulsat, num. 54.

Plura ex Benedicto XIV, quibus adducuntur quotidianas distributiones concernentia, num. 55 et seqq.

Quomodo distinguantur distributiones quotidianæ a fructibus grossis canonicatus, seu beneficii, num. 74 ad 76.

Regulariter nomine fructuum beneficii non veniunt distributiones quotidianæ, prout veniunt fructus grossi, limitaturque hæc regula, num. 78 et seqq.

Spolio laud subjiuntur distributiones quotidianæ, prout subjiuntur fructus grossi, num. 84.

An quis ordinari possit ad titulum beneficii, cujus redditus unice consistant in distributionibus quotidianis. Vide num. 85.

DISTRIBUTIONES.

Distributiones quotidianæ a quibus amittantur, seu non acquirantur.

Distributiones non lucrantur canonici sine legitima causa absentes, quamvis consuetudine sit introductum, ut distributiones absentibus debeantur. Vide *verb.* Distributiones quotidianæ, *art.* 2, num. 1.

Distributiones quotidianæ non debentur canonico vicario generali absentis a choro ratione officii vicariatus, nec canonico inservienti episcopo in missis privatis, nec associantibus episcopum audientem missam extra cathedralem civitatis, neque inservientibus eidem episcopo non pontificaliter celebranti, et visitanti suam diocesim, moniales velanti, et similia agenti; neque debentur illis, qui seminariis præsentant aut in congregationibus Sancti Officii sunt occupati, num. 2 ad 6.

Episcopus canonicus, dum abest ex causa

visitationis suæ diœcesis, non lucratur distributiones quotidianas. Vide *verb.* Distributiones, *art.* 2, *num.* 7.

Distributiones quotidianas non lucratur in absentia canonicis collegiatae ecclesiæ, dum servit episcopo cardinali pro caudatario, nec canonicus cubicularius ad bussolam sanctissimi, neque eas lucratur familiares papæ, *num.* 8 ad 10.

Distributiones quotidianæ non debentur in absentia canonico in publica universitate docenti, neque debentur canonico infirmo habenti coadjutorem, si coadjutor non resideat; neque debentur canonico inquisito, et postea absoluto, si hic habuerit coadjutorem, qui, cum de tempore carcerationis seu contumaciæ coadjuti inservire debuisset, non inservivit; neque debentur canonico, qui fuit Romæ pro negotiis capituli contra episcopum; neque canonicis officialibus Sacræ Inquisitionis, absque speciali indulto sedis apostolicæ; neque canonicis inquisitoribus contra hæreticam pravitatem, neque examinatoribus synodalibus dum suo munere funguntur, neque canonicis voluntarie audientibus confessiones, et missam celebrantibus tempore divini officii, *num.* 11 ad 17, et *verb.* Canonicatus, *art.* 5, *num.* 82.

Canonici absentes studiorum causa non lucratur distributiones; secus vero si redditus omnes in distributionibus consistant, *num.* 18 et 19.

Distributiones quotidianæ non debentur interessentibus congregationibus capitularibus tempore, quo divina celebrantur, neque peregrinantibus causa devotionis assumptæ, *num.* 20 et 21.

Canonici habentes privilegium apostolicum percipiendi fructus beneficiorum suorum in absentia, non per hoc lucratur distributiones quotidianas, *num.* 22.

Distributiones, quæ dantur canonicis, vel præbendis propriæ ecclesiæ, quando aliquas missas celebrant, quando debeantur coadjutoribus, *num.* 23.

Vicarius generalis, ac dignitates protonotarii si sint canonici, nisi incedant cum habitu canonicali, et sedeant in suo ordinario loco, non lucratur distributiones, etiam accedente consensu capituli, et afferitur ad id novissima decisio, *num.* 24 ad 27.

Quid de canonico surdo, vel cæco, *num.* 28 et 29.

Canonici dispensatus super ætate ad obtinendum canonicatum cum clausula, quod se promoveri faciat perventus ad legitimam ætatem amittit, distributiones si conditionem non curavit adimplere, quamvis choro intersit, *num.* 30.

Distributiones a canonicis absentibus amissæ, quibus competant, *num.* 31.

Hæc tamen auctoris propositio non est absolute vera. Vide *art.* 3, *num.* 53.

Canonici non possunt distributiones sibi invicem condonare, *num.* 52.

Non lucratur distributiones canonici, quoties assunt a residentia occasione litium concernentium interesse suarum præbendarum sine licentia episcopi, *num.* 53.

Distributiones quotidianæ non debentur canonicis infirmis, aut alio legitimo impedimento detentis, si alias sani, aut non legitime impediti non erant soliti inservire, *num.* 54.

Potest episcopus statuere, ne canonici, et alii de capitulo discedant ab ecclesia tempore concionis et quod illi intersint quotidie sub pena amissionis distributionum illius diei, in qua defuerint, *num.* 55.

Non potest tamen episcopus decernere, ut canonici in sacris non constituti non gaudeant distributionibus, *num.* 56.

Permitti non debet capitulo, quod, dum pro liti-

bus, vel alia causa vult expensas facere, utatur distributionibus quotidianis, *num.* 57.

Episcopus et capitulum non potest amissas distributiones ob non residentiam remittere, aut condonare illi ipsi, qui eas amisit, *num.* 58.

Secundum Barbosa et alios poterit canonicus distributiones, quas alter amiserat, sibi jam applicatas et traditas, postea illi ipsi condonare; nisi hac via detur occasio clericis se abstinendi a choro, *num.* 59 et 40.

Distributiones amittunt juste excommunicati, vel suspensi, vel interdicti; et etiam canonici non psallentes, et non canentes in choro cum aliis, dormientes quoque et confabulantes in choro, non in totum, sed proportionaliter pro parte correspondente defectibus; eas etiam amittunt canonici, quando non cantant missam conventualem, seu missam de die, *num.* 41 ad 44.

Canonici, qui perceperunt distributiones pro tempore, quo servitium ecclesiæ non præstiterunt, tenentur ad illarum restitutionem, *num.* 45.

Canonicus tempore divinorum officiorum organum pulsans, vel cum musicis psallens amittit distributiones quotidianas, si aliquod stipendium obtineat, *num.* 46.

Distributiones non lucratur canonici choro interessentes, qui cum cæteris non psallunt, *num.* 47.

Distributiones tamen lucratur canonici et beneficiati, qui de licentia ordinarii spiritualia exercitia peragunt in aliqua pia, seu regulari domo, licet pro illis diebus choro non intersint; sed id non indistincte accipitur quoad omnia tempora, *num.* 48 et 49.

Distributiones non lucratur, qui canonici habet curam adnexam, extra civitatem, *num.* 50.

Neque qui episcopo inservit non celebranti, *num.* 51.

Supplentur auctoris defectus quoad hunc articulum, *art.* 3, *num.* 54.

Decreta varia attententia ad canonicos jubilatos, et distributiones eis debitas.

Adducuntur varia decreta attententia ad canonicos jubilatos. Vide *verb.* Distributiones quotidianæ, *art.* 3, a *num.* 1 ad 17.

Afferuntur ad id alia decreta in una Aquipendii Jubilationis, a *num.* 18 ad 21.

Adducuntur ad id varia decreta, *num.* 22 ad 32.

Afferuntur ad id variæ resolutiones sacre congregationis Concilii, *num.* 33.

DIVINATIO.

DIVINATIO QUID SIT, ET QUÆ EJUS SPECIES.

Vide *verb.* Superstitio, a *num.* 12 ad 53.

DIVORTIUM (III, 225).

Divortii genus triplex assignatur, et explicatur. Vide *verb.* Divortium, *num.* 1 ad 4.

Divortium secundum etymologiam nominis unde sit dictum, *num.* 5.

Divortium quoad vinculum matrimonii rati, et non consummati fit inter fideles professione religiosa; non vero fit per votum simplex, vel solemne castitatis in susceptione ordinis sacri, *num.* 6 ad 8.

Potest tamen tale divortium quoad vinculum fieri per dispensationem papæ juxta praxim Romanæ curiæ, et ratione ostenditur, simulque adducitur, et solvitur instantia, *num.* 9 ad 14.

Ad dissolvendum quoad vinculum matrimonium sive ratum, sive consummatum cum impedimento dirimente contractum, quid requiratur, *num.* 15 et 16.

Matrimonium valide inter fideles contractum, et consummatum, est quoad vinculum indissolubile, *num.* 16.

Divortia Græcorum quoad vinculum irritantur, et fieri deinceps prohibentur, *num.* 60.

Divortium quoad torum et cohabitationem potest licite fieri justa interveniente causa, *num.* 18.

Et concludens requiritur illius probatio, ubi etiam ad divortium impediendum probari concludenter debet causæ remissio a parte innocente, *num.* 77 et *seqq.*

Causæ justæ faciendi divortium septem generatim assignantur, ac explicantur, *num.* 19 ad 55.

Divortio quoad torum et habitationem locus hodie haud videtur esse posse ex voto ultramarino, de quo disserit auctor *num.* 32, et quare, *num.* 62 et *seqq.*

Propter Sodomiam, et bestialitatem, an possit fieri divortium, *num.* 36 et 37.

Quando adulterium alterius conjugis est notorium, occultum, vel dubium, an, et quomodo possit fieri divortium, *num.* 58 ad 60.

Conjux innocens, an teneatur et possit conjugem adulterum revocare, *num.* 41 ad 45.

Quando unus conjugum adulterium committit potest eo invito conjux innocens religionem ingredi, etiam non expectata sententia judicis, si adulterium sit publicum; secus si sit occultum, *num.* 44 ad 46.

Conjux innocens, si post alterius adulterium ei voluntarie cohabitavit petendo, et reddendo debitum conjugale, non potest eo invito religionem ingredi. Et etiam quando et ipse innocens postea adulterium committit, *num.* 47 et 48.

Conjux adulter quando possit ingredi religionem incio vel invito innocente, *num.* 49 et 50.

Conjux innocens ob adulterium uxoris potest etiam in sæculo manens ordines sacros recipere, *num.* 51 et 52.

Propter adulterium spirituale, an possit conjux fidelis ingredi religionem, alio invito, vel sacros ordines suscipere, *num.* 53.

Assignantur, et explicantur quatuor casus, in quibus propter adulterium nequit fieri divortium, *num.* 54 ad 59.

Vir non censetur causam præbere mulieri adulterandi, si eam domo expellit, aut necessaria alimenta ei denegat, *num.* 60, et *verb.* Adulterium, *art.* 3, *num.* 9 et 10.

Causa adulterii in eo differt quoad divortium tori et habitationis a reliquis causis, quod ea tanquam immediate profluens ex violatione fidei conjugalis sit perpetua, aliæ vero ad tempus, *num.* 75 et 76.

Si a muliere petatur divortium ex adulterio viri et a viro opponatur remissio, hæc probata dici nequit quod mulier sciens pravam consuetudinem viri cum eo habitaverit, sed docere præterea oportet de signis, iisque spontaneis, amris et benevolentia ipsius mulieris, *num.* 79 et 80.

Causis vero divortii quoad torum et cohabitationem ab auctore adductis, a *num.* 49 ad 55, addi potest adulterium falso a viro uxori imputatum, *num.* 67.

Defectus virginitatis in muliere minime præbet justam causam hujus divortii. Verum late super hoc disseritur, *num.* 68 et *seqq.*

Divortium apud Romanos et imperatores etiam christianos, *num.* 81 ad 86.

Leges de eo in republica latæ, et quomodo sese gesserunt imperatores christiani circa divortium, *num.* 87 ad 91.

Semper fuit a sanctis Patribus in foro interno reprobatum, *num.* 92.

Sancti Ambrosii sententiæ afferitur et de ea disseritur, *num.* 93 ad 109.

Temporum malitiæ tribuendum, si post factum divortium sancti Patres novas nuptias tolerandas duxerint, *num.* 101 ad 105.

Solum adulterium juxta Patres causam præbet divortio, *num.* 106.

Quid si mulier infirmitate correpta debitum viro reddere non valeat, *num.* 107 ad 110.

Quid de Judæorum ad Christi fidem conversorum divortio, *num.* 111.

Utrum statim ac infidelis conjux christianam renuat amplecti fidem, an post secundas nuptias legitimum viri neophyti matrimonium dirimatur, *num.* 112.

An, quando et quibus casibus, dos restituenda post tori et habitationis separationem, *num.* 113.

Divortium triplex, verum, ratum, consummatum, *num.* 114.

Divortium in matrimoniis infidelium, *num.* 115.

Si conjux infidelis interpellari non potest, opus est papæ dispensatione, *num.* 116.

Quo temporis momento hæc matrimonia dissolvantur, *num.* 117.

Quo jure fit divortium in matrimoniis non consummatum, *num.* 118.

Quædam exceptiones rejiciuntur, *num.* 119.

Adulterium non præbet justam exceptionem, *num.* 120.

Ecclesiæ doctrina circa Græcorum matrimonia quæ sit, *num.* 121.

Alia. Vide *verb.* Adulterium, Debitum conjugale, Matrimonium.

DOCTRINA CHRISTIANA (III, 255).

Quibus competat traditio doctrinæ christianæ. Vide *verb.* Doctrina christiana, *num.* 1 ad 5.

Quibusnam in locis sit tradenda, *num.* 4.

Doctrina christiana non solum pueris, sed et adultis est necessaria, *num.* 5 et *seqq.*

Qui doctrina christiana satis instructi non sunt, non sunt matrimonio jungendi, *num.* 9.

Fideles in propria parochia instruendi, *num.* 10.

Ludimagistri ad tradendam pueris doctrinam christianam cogendi, *num.* 11.

Plura clericis quam laicis de ea scitu necessaria, *num.* 12.

Multo probabilius non valide absolutum fuisse ignorantem necessaria scitu necessitate melius, valide vero ignorantem necessaria necessitate præcepti, *num.* 13, 14.

Mandatur regularibus, ut doceant precessos laicos, et præsertim quæstuarios fratres christianam doctrinam, *num.* 15 et *seqq.*

DOLOR.

Vide *verb.* Pœnitentiæ sacramentum, *art.* 2.

DOLUS.

DOLUS QUID SIT.

Vide *verb.* Commodatum, *num.* 17.

DOMICILIUM.

DOMICILIUM PRO CONTRAHENDO MATRIMONIO.

Vide *verb.* Matrimonium. Impedimenta matrimonii, *art.* 2.

DOMICILIUM PRO ORDINIBUS SUSCIPENDIS.

Vide *verb.* Ordo, *art.* 3.

DOMINIUM (III, 261).

DOMINIUM QUOAD EJUS ESSE, DIVISIONEM, ET SPECIES.

Dominium generalissime sumptum quid sit. Vide *verb.* Dominium, *art.* 1, *num.* 1.

Rectius dominium definitur, et de domini origine disseritur, *num.* 38 et *seqq.*

Tale dominium dividitur in divinum et humanum, et quid sit utrumque, *num.* 2.

Dominium divinum dicitur universalissimum, et excellentiæ, *num.* 3.

Dominium humanum aliquando dicitur altum, seu

politicum, et aliquando dicitur bassum, seu speciale, et quid sit utrumque. Vide *verb.* Dominium, *art.* 1, *num.* 4.

Dominium humanum est duplex, jurisdictionis et proprietatis, *num.* 5.

Dominium jurisdictionis quid sit; et quomodo dividatur *n.* 6 et 7. Vide etiam *verb.* Regimen, *per totum.*

Dominium proprietatis quid, et quotuplex sit, *n.* 8 ad 11.

Usufructus qui sit, et in quibus rebus constitui possit, *num.* 12 ad 14.

Usus generaliter loquendo quotuplex sit, et alia ad rem, *num.* 15 ad 20.

Possessio unde dicatur, quomodo dividatur, et divisiones explicantur, ac possessionis vera definitio traditur, *num.* 21 ad 26.

Possessio quotupliciter acquiri, ac deperdi possit, *num.* 27 et 28.

Per rei amissionem universaliter loquendo non perditur ejus dominium, *num.* 29.

Possessionis commoda ac privilegia octo assignantur ac explicantur, *num.* 30 ad 37.

Corrigitur, *num.* 33, *auctor in nota.*

Quomodo in primævo hominum statu res terræ in dominium singulorum pervenerint, *num.* 39 ad 43.

Animadversio in auctorem, *num.* 44 et seqq.

DOMINIUM QUOAD EJUS SUBJECTUM ET OFFICIUM.

De fide est Deum esse rerum omnium creatarum vere et proprie Dominum. Vide *verb.* Dominium, *art.* 2, *num.* 1.

Christus ut homo fuit Dominus absolutus, et directus universorum quantum ad jus et potestatem, *num.* 2.

Angeli quale dominium habeant ac potestatem, *num.* 3.

Inter creaturas inferiores solus homo est domini capax, *num.* 4.

Unus homo licite acquirit, et habet dominium in alium hominem quoad ejus opera et servitum personalem, *num.* 5.

Dominium servitutis in alium hominem potest homo acquirere quatuor modis seu titulis, qui enumerantur, et clare demonstrantur, *num.* 6 ad 10.

An habeat homo dominium vitæ suæ, actuum suorum, libertatis, propriæ famæ et honoris, *num.* 11 ad 15.

Uxores, ac filii familias super quibus bonis habeant dominium, *num.* 16 et 17.

Quid de novitiis ac religiosis solemniter professis circa dominium bonorum temporalium, tam in communem quam in particulari, *num.* 18 ad 22.

Cerici beneficiati cujus portionis fructuum suorum beneficiorum habeant dominium, *num.* 23 et 24.

Indicantur auctores plenius tractantes de materia hujus articuli, *num.* 25.

An mare esse possit domini subjectum, *num.* 27.

DOMINIUM QUOAD MODOS IPSUM ACQUIRENDI.

Dominium rerum tribus modis acquiri potest, et assignantur, et qualiter rerum istis tribus modis acquiratur dominium. Vide *verb.* Dominium, *art.* 3, *num.* 1 ad 4.

Jure naturali, seu gentium acquiritur rerum dominium multipliciter, scilicet *occupatione, alluvione, specificatione, accessione, confusione, commistione, et fructuum perceptione;* et quomodo istis modis acquiratur rerum dominium satis clare explicatur, ac exemplis demonstratur, et alia plura ad rem, *n.* 5 usque ad 85; auctor emendatur, *in nota ad num.* 21.

Ad *num.* 62 auctoris. Vide *in nota.*

De modo acquirendi rerum dominium jure civili

atque canonico, *num.* 86, *et verb.* Prescriptio seu Usucapio.

De modo acquirendi rerum dominium jure particulari privati alicujus contractus, *num.* 88, *et verb.* Contractus emptionis et donationis.

Modi, quibus olim dominium privatum inductum fuit, et etiamnum inducitur, dividi possunt in originarios et derivatos; et quinam ii sint, *num.* 89.

Contractus titulum et causam præbent pro acquirendo dominio, *num.* 90.

Quomodo dominium acquiratur jure gentium, *num.* 91.

Distinctio inter alluvionem et inundationem, *num.* 92.

Duo acquirendi modi, *Fetura et accessio*, *num.* 93.

Accessio quid sit, et quid per alluvionem acquiratur, *num.* 94, 95.

Alia de dominio opportune notanda, *num.* 96 ad 129.

DOMINIUM QUOAD RESERVATIONEM ET RESERVATIONIS EFFECTUS.

Effectus reservationis domini qui sint. Vide *verb.* Dominium, *art.* 4, *num.* 1 ad 5.

Conceditur beneficium reservationis domini etiam mutanti ad rem emendam, *num.* 4, 5.

An expressa reservatio ei sit necessaria, *num.* 6.

Quid si concurrat cum ipso domino rei venditæ, qui sibi non reservaverit dominium, *num.* 7 ad 9.

Aliter sentiendum de mutuante ad rem emendam, vel reficiendam, vel conservandam, *num.* 10 ad 12.

Quid requiratur in mutuante in concursu cum habente hypothecam generalem, *num.* 13, 14.

Alii effectus domini reservationis, *num.* 15 ad 17.

An reservatio domini, quæ jus pignoris et hypothecæ producit, cadere valeat super mobilibus et se moventibus, *num.* 18.

Secus dicendum ubi reservatum fuerit dominium super animalibus, *num.* 19.

An princeps gaudeat prælatione super omnes domini reservatos, *num.* 20 ad 22.

DONATIO.

Vide *verb.* Contractus donationis.

DORMIENS.

Dormiens quando evadat irregularis ex homicidio, vel mutilatione causali. Vide *verb.* Irregularitas, *art.* 1, *n.* 11, *vers.* Ex homicidio.

DOS, DOTARE (III, 311).

DOS, QUOAD VARIAM EJUS ACCEPTIONEM, NATURAM, DIVISIONEM, ET PROPRIETATEM SEU DOMINIUM.

Vocis seu termini dotis æquivocatio aperitur, ac variæ assignantur acceptiones, et usus. Vide *verb.* Dos, *art.* 1, *num.* 1 ad 5.

Assignantur dotes animæ beatæ, et quare virtutes theologice non dicantur dotes, *num.* 4.

Obiter assignantur aureolæ beatorum, ac quid et quod sint, et cur dicantur aureolæ, *num.* 5.

Assignantur dotes corporis gloriosi, quidque beatis corporibus præsent, *num.* 6.

Dos quid sit juridice, et civiliter capta, *num.* 7.

Dos ejusmodi est duplex, quæ assignantur, *n.* 8.

Dos profectitia quæ sit, *num.* 9.

Dos adventitia quæ sit, *num.* 10.

Res, quæ in dotem dantur, vel æstimatæ, vel inæstimatæ sunt, et de utriusque dotis effectibus. Vide *num.* 29.

Cujus dotis dominium, seu proprietas pertineat ad maritum, *num.* 11 ad 14.

Quale dominium dotis pertineat ad uxorem contracto, vel soluto matrimonio; et fundus dotalis

quo jure, et qua conditione possit alienari, *num.* 15 ad 20.

Usufructus dotis etiam rei immobilis, et inæstimatæ pertinet ad maritum; secus si lucrum perceptum ex fundo dotali non pertineat ad fructuum naturam, *num.* 21 et 22.

Dominium dotis quando amittatur ab uxore, vel a marito, *num.* 23 et 24.

Solutio per mortem mariti matrimonio filiafamilias vidua quale dominium habeat suæ dotis tam adventitiæ quam profectitiæ, ejusque fructuum, *n.* 25 ad 27.

Mortua uxore usufructus dotis spectat ad maritum; proprietates vero pertinet ad filios, *num.* 28.

DOS QUOAD ILLOS QUI TENENTUR EAM DARE.

Pater tenetur dotem dare filiæ, quamvis propria bona adventitia habenti; et quamvis in matrimonio nulla sit facta mentio dotis; imo quamvis filia, invito patre, nupserit viro digno; secus si ante annum vicesimum quintum nupserit viro indigno moribus aut genere, aut si pater motivum habeat filiam exheredandi. Vide *verb.* Dos, *art.* 2, *num.* 1 ad 8.

Si pater dotare nequit filiam, tenetur eam dotare avus paternus, in cujus defectu tenetur mater ipsa, et in defectu matris tenetur frater dotare inopem sororem ex patre, *num.* 9 ad 12.

Dotem dare tenentur omnes, qui illam serio promiserunt, cujuscunque sint sexus, seu conditionis, *num.* 13.

Deflorator, qui absque promissione matrimonii virginem per vim, fraudem, vel metum injuste incussum violavit, tenetur illam dotare, ut habeat dotem competentem; ad quid tenetur deflorator tam in foro interno, quam externo, *num.* 14 ad 20.

Quid de defloratore, qui puellam jam corruptam vi, aut dolo seduxit, *num.* 21 et 22.

Clericus in sacris constitutus, seu maritus qui fingens se laicum solum sub ficta promissione matrimonii obtinet a femina copulam, ipsamque occultam prohalat, an tenetur puellam dotare, ac proprolationis damnum reparare, etiamsi puella libere in stuprum consenserit, *num.* 23 ad 26.

Quantitas dotis danda a defloratore puellæ per vim defloratæ, quomodo taxanda sit, *num.* 27 et 28.

Cæteris paribus deflorator dives non tenetur plus dare defloratæ, quam deflorator pauper, *num.* 29.

Dos tribuenda a defloratore paupere quomodo mensuranda sit, et ad quid tenetur, si ad pinguorem statum devenerit, *num.* 30 et 31.

In foro interno dos puellæ per vim defloratæ tribuenda, quomodo mensuranda sit, et ad quid tenetur deflorator in eodem foro, si iudex non sit bene informatus, vel puella sit nobilis, *n.* 32 ad 34.

Ad quid tenetur deflorator, si puella sponte se obtulit, ac consensit in stuprum: aut muneribus, ac blanditiis, sine ulla vi, aut fraude fuit in stuprum inducta, *num.* 35 ad 38.

Referuntur hac arrepta occasione ea quæ sancivit Clemens XII, pro urbe Roma contra defloratores, sive stupratores, et stupratas puellas. Vide *num.* 42 ad 55.

An pater tenetur dotem dare filiæ nuptæ sine ejus consensu, si vir scripserit tertio mediatori, quod duceret uxorem sine dote, modo pater acquiesceret, *num.* 59.

An pater iterum teneatur dotare filiam, si ejus culpa dos constituta, et soluta prima marito perit, *num.* 40.

Et quid si interim paternum patrimonium fuerit diminutum, *num.* 40.

In illis locis in quibus virum inter et uxorem viget communio bonorum, mater non in subsidium, sed æque principaliter, ac pater dotem constituere tenetur filiæ, *num.* 41.

DOS QUOAD EJUS REVERSIONEM, SEU RESTITUTIONEM SOLUTO MATRIMONIO, ET FACULTATEM EAM REPERTENDI CONSTATE MATRIMONIO.

Solutio matrimonio per mortem naturalem mariti dos adventitia est integra restituenda uxori. Vide *verb.* Dos, *art.* 3, *num.* 1.

Dos profectitia tamen redit una cum dotata ad dotantem, si dotata adhuc est in potestate dotantis; secus si jam est emancipata, *num.* 2 et 3.

At quia ubique receptum est patriam potestatem dissolvi per nuptias filia; adhærendum est illis, qui indistincte sentiunt hodie pro dote profectitia ipsam filiam solum agere posse, *num.* 26.

Solutio matrimonio per mortem naturalem uxoris, nullis ex illa exstantibus liberis, dos adventitia, ac profectitia, dotes constitutæ a stupratore puellæ stupratæ, a raptore puellæ raptæ, a viro sene puellæ juveni, ad quos pertineant, et quo jure, *n.* 4 ad 9.

Solutio matrimonio quoad vinculum, viventibus adhuc contrahentibus, vel per impedimentum dirimens, aut aliam licitam causam, sive propter crimen contrahentium, dos ac dotis lucra obventa, ad quos spectent, *num.* 10 ad 16.

Constante matrimonio si maritus culpa sua ad inopiam vergat, an possit uxor repetere dotem suam, *art.* 17 et 18.

Si absque sua culpa maritus vergit ad inopiam, nequit cogi ad restituendam dotem. Et in casu quid agere possit uxor assignatur, *num.* 19 ad 22.

Potest uxor constante matrimonio suam repetere dotem, si bona mariti fisco inferantur, *num.* 23.

Uxor ratione dotis habet tacitam, et privilegiatam hypothecam in omnibus bonis mariti, ita ut præferatur omnibus aliis creditoribus, *num.* 24.

Circa omnia hactenus dicta de dote sunt attendendæ speciales conventiones dotales, et locorum consuetudines, *num.* 25.

An neophytus teneatur dotem restituere uxori nolenti converti aut cohabitare sine Creatoris contumelia. Vide *verb.* Neophytus, *num.* 9 et seqq.

De mulieris hypotheca pro dote, et prælatione supra cæteros creditores, *num.* 27 et seqq.

DOS QUOAD FIDEICOMMISSUM.

Justiniana constitutio fideicommissentium abusus coercet. Vide *verb.* Dos, Dotare, *art.* 4, *num.* 1 ad 5.

Hic non adversatur contraria disponentis voluntas, *num.* 6 ad 10.

Eadem constitutio extenditur ad dotes spirituales, *num.* 11 ad 16.

Quandonam huic constitutioni locus sit, *num.* 17 ad 19.

A quonam dotes a fideicommissis detrahantur, *n.* 20 ad 24.

Fideicommissa transversalia et particularia quæ sint, *num.* 25 ad 33.

An dotes ex feudis detrahi possint, *num.* 33, 34.

Quoad alia, vide *verb.* Adulterium, *art.* 2.

DUBITATIO, DUBIUM.

Dubitatio quid sit. Quid de dubitatione temeraria, sive positiva, sive negativa. Vide *verb.* Judicium temerarium, *n.* 2 ad 16.

Dubium juris, et dubium facti quid sit. Vide *verb.* Conscientia, *num.* 25 ad 30.

Dubium speculativum, et practicum quid sit, *n.* 25 et 26.

Dubium positivum, et negativum quid sit, *num.* 27 et 28.

Dubium de irregularitate contracta, potest tenere quod non sit irregularis; excepto in dubio de homicidio in quo dubitans, an vere homicidium commiserit, tenendus esset irregularis. Vide *verb.* Irregularitas, *art.* 8, *num.* 9 et 10.